

**ARTE PLASTICE, DECORATIVE ȘI DESIGN.
CULTUROLOGIE**

**FINE, DECORATIVE ARTS AND DESIGN.
CULTUROLOGY**

**INTERIORUL TRADIȚIONAL ȚĂRĂNESC ÎN REPREZENTĂRI
PICTURALE SEMNATE DE PLASTICIENII MOLDOVENI**

ÎN PERIOADA ANILOR 1970

THE TRADITIONAL PEASANT INTERIOR IN PICTORIAL REPRESENTATIONS SIGNED BY MOLDOVAN ARTISTS IN THE 1970^S

VICTORIA ROCACIUC³²,

doctor habilitat în arte, conferențiar cercetător,
Institutul Patrimoniului Cultural,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

<https://orcid.org/0000-0002-5682-256X>

CZU 75.04:[747:39](478)

DOI <https://doi.org/10.55383/ca2025.11>

Acest studiu analizează modalitățile în care pictorii moldoveni din anii 1970 au reprezentat interiorul țăranesc ca simbol al identității naționale. Prin studierea operelor unor artiști precum Mihai Grecu, Glebus Sainciuc, Valentina Rusu-Ciobanu, Eleonora Romanescu ș.a., cercetarea explorează de integrare a elementelor tradiționale în pictură, într-o perioadă marcată de transformări sociale rapide. Analiza se concentrează pe motive recurente, precum obiecte de uz casnic și decor rustic, și pe modul în care acestea au contribuit la crearea unei atmosfere de autenticitate rurală. Prin analiza operelor, am putut clasifica imaginile în următoarele categorii: portret, scenă de gen, natură statică și interior arhitectural. Elementele interiorului arhitectural au făcut parte din toate categoriile sau genurile plastice incluse în această clasificare.

Cuvinte-cheie: interior, decor, pictură, tradiție, compoziție, obiect, simbol, cultură

This study analyzes how Moldovan painters of the 1970s represented the peasant interior as a symbol of national identity. By studying the works of some artists such as Mihai Grecu, Glebus Sainciuc, Valentina Rusu Ciobanu, Eleonora Romanescu etc. the research explores how traditional elements were integrated into painting in a period marked by rapid social transformations. The analysis focuses on recurring motifs, such as household objects and rustic decor, and how these contributed to an atmosphere of rural authenticity. By analyzing the works, we were able to classify the images into the following categories: portrait, genre scene, still life and architectural interior. The elements of the architectural interior were part of all the plastic categories or genres included in this classification.

Keywords: interior, decor, painting, tradition, composition, object, symbol, culture

Introducere

În reprezentările plastice semnate de pictorii moldoveni din anii 1970, interiorul tradițional țăranesc, cu elementele sale autentice – mobilier rustic, textile decorative și obiecte casnice – reprezintă un spațiu încărcat de simbolism cultural. În pictura națională a acelei perioade, acest subiect a fost adesea transpus cu măiestrie, dezvăluind frumusețea estetică a tradițiilor și legătura profundă dintre om și universul său cotidian.

Stilurile artistice (decorativism și auster) din perioada anilor 1970 reflectă tendința de întoarcere la rădăcinile tradiționale și valorificarea elementelor specifice culturii țăranesti.

³² E-mail: victoriarocaciucamtap@gmail.com

Ca surse metodologice de cercetare ne servesc lucrările specialiștilor în domeniul studiului artelor precum Ludmila Toma [1], Tudor Stăvilă [2], Constantin Spînu [3], Eleonora Brigalda-Barbas [4], Ana Simac [5], Rodica Ursachi [6], Iraida Ciobanu [7, 8], cu subiecte aflate între etnografie și artă, ca publicațiile semnate de Varvara Buzilă [9, 10], Elena Madan [11], Alina Tocarciuc [12], precum și cele ce se referă la meșteșuguri [13] etc.

Lucrarea investighează moduri în care artiștii au integrat simboluri ale identității naționale, redând pe pânză atmosfera caselor tradiționale și construind un simbol vizual al valorilor rurale, într-un context în care modernizarea pătrundea din ce în ce mai mult în societatea moldovenească.

Legătura dintre genurile picturale și elementele interioarelor tradiționale, principii de clasificare

Genurile artistice precum portretul, natura statică și compoziția de gen reprezintă modalități distincte, dar interconectate, de a reflecta interiorul tradițional țărănesc. Fiecare dintre acestea contribuie la conturarea unei imagini complexe și autentice a vieții rurale, încorporând elemente specifice precum mobilierul rustic, textilele decorative și simbolistica decorativă.

Figura 1. Mihai Greuc. Casa mare (1976, pânză, ulei)

Sursa: Colecțiile și fototeca Muzeului Național de Artă al Moldovei

Figura 2. Aurel David. Olga Sava din Bardar cu copii (1980, pânză, ulei)

Sursa: Colecțiile și fototeca Muzeului Național de Artă al Moldovei

Un exemplu elocvent servesc operele semnate de pictorul Mihai Greuc: *Casa mare* (1976, **Figura 1**), *Masă de pomenire* (1976), *Dimitrie Cantemir* (1973), *Mihai Eminescu în*

bojdeuca lui Ion Creangă (1976) etc. Mihai Greco, în *Casa mare* (1976, pânză, ulei, **Figura 1**), ilustrează un interior în care dulapul de veselă și prosopul alb tradițional creează o imagine familiară, specifică caselor moldovenești.

La Mihai Greco, lucrările *Portret de bătrân* (1970-1996) și *Masa de pomenire* (1976) ne transmit o intensă introspecție prin utilizarea nuanțelor închise și deschise, și a compozițiilor intime ca subiect, însă monumentale în aspectul lor plastic. Portretul unui bătrân, realizat în tehnica uleiului pe pânză, reflectă o personalitate puternică și gravă, iar *Masa de pomenire* continuă tematică a memorialului cu o atmosferă sumbră și solemnă. La fel de expresive sunt și naturile statice și multe alte compoziții semnate de autor. Astfel, o scurtă trecere în revistă a operelor semnificative ne va permite să oferim o variantă inițială de clasificare a imaginilor studiate în raport de genuri abordate: portret, compoziție de gen, natură statică și imagine cu interior, ce includ prezența sau lipsa de reprezentări ale figurilor umane.

Figura 3. Eleonora Romanescu.

Portretul mamei Maria (1972, pânză, ulei)

Sursa: Colecțiile și fototeca Muzeului Național de Artă al Moldovei

Figura 4. Mihai Greco. Trandafiri

(1979, pânză, tehnică mixtă)

Sursa: Colecțiile și fototeca Muzeului Național de Artă al Moldovei

Portretul

Portretul surprinde figura umană în relație directă cu mediul domestic sau de caracter public, adăugând o dimensiune personală și emoțională interiorului tradițional. Adesea, personajele sunt reprezentate în contexte care includ elemente specifice ale spațiului interior, precum: fundaluri cu ștergare brodate sau covoare tradiționale, ce accentuează identitatea

culturală a subiectului; mobilierul rustic, precum lavițe sau scaune simple, care subliniază conexiunea cu un mod de viață autentic și modest.

Tabloul semnat de Eleonora Romanescu *Portretul mamei Maria* (1972, pânză, ulei, **Figura 3**) reprezintă pe o femeie în vârstă, așezată, văzută frontal cu capul puțin întors spre dreapta, cu mâinile împreunate în față. Doamna poartă cămașă albă, vestă roșie și o broboadă de culoare închisă. Elemente de interior rustic (o lejancă acoperită cu țol în pătrățele de culori roșu și brun întunecate pe fondalul detaliilor unei sobe pictate fin în nuanțe de culori calde deschise, completează imaginea protagonistei. Aceste detalii întregesc imaginea unei vieți simple, dar pline de farmec tradițional, accentuând liniștea și demnitatea personajului. Astfel, portretul redat într-un interior tradițional transcende dimensiunea estetică, devenind un simbol al apartenenței culturale și sociale. Finețea detaliilor din fondal în contrast cu tonurile portretului accentuează atitudinea autoarei față de interiorul casei părintești și cu locul acestuia în sufletul fiecărui om.

Varvara Sadovskaia, în *Portretul istoricului Ilia Budac* (1970, pânză, ulei), aduce în prim-plan figura unui savant sovietic, într-un mediu de lucru ilustrat prin rafturi de cărți. Gama cromatică de alb, albastru și verzui contribuie la atmosfera intelectuală. Rafturi de cărți devin mai degrabă un simbol al perioadei, accentuând valoarea acestora pentru interioare de diferit tip și caracter.

În alt portret semnat de Alexei Catalnicov *Anisia Ciupercă* (1977, pânză, ulei) este reprezentată o femeie așezată pe fondal decorativ, în straie țărănești, privind la spectatorul. Brațele ei sunt lăsate pe genunchi, iar fondalul portretului la fel accentuează atmosfera unui interior rustic vechi. *Portretul lui F. Kucerenko* (1975, pânză, ulei) semnat de pictorul

Vasile Nașcu înfățișează pe un bărbat în sacou gri, cămașă albă și pălărie pe cap, pe fondal de interiorul unui beci sau crame cu butoaie în două rânduri, la fel reflectând atmosfera, dar și caracterul psihologic, chiar statutul oficial al celui portretizat. Contrastul dintre detaliile vestimentației și fundalul auster pune în evidență figura centrală.

Tabloul semnat de Glebus Sainciuc *Tinerețe* (1978, pânză, ulei, **Figura 5**) reprezintă o compoziție cu două tinere, portretizate până la mijlocul umerilor. Una redată aproape anafas în cămașă de culoare ocru, se sprijină de pervazul unei ferestre de lemn, care poate să fie asociat și cu partea unui balcon, a unei terase sau prispă specifice unei case tradiționale, ce descoperă un spațiu de nuanțe albastre conceput ca fondal. În dreapta o altă tânără, redată în profil spre stânga în bluză albă și fustă închisă, ținând în mâni o carte. Imaginea trezește sentimente nostalgice despre tinerețe și locuri importante pentru acele timpuri, specifice și aparte, pentru fiecare ai săi.

Astfel observăm că artiștii au abordat interiorul în cadrul portretelor în modalități creative inedite, adăugând lucrărilor de acest gen variate conotații semantice și compoziționale (portret individual, dublu, portret compozițional etc.).

Natura statică

Natura statică explorează frumusețea detaliilor interioare, punând accent pe obiectele casnice și elementele decorative. Printre cele mai frecvente subiecte regăsim:

- vase de lut, ulcioare sau obiecte din lemn, simboluri ale practicilor gospodărești (*Natură moartă*, 1979, carton presat, ulei de Mihail Lepădatu etc.);
- textile precum ștergare, fețe de mese sau perne brodate, care adaugă culoare și profunzime compozițiilor (*Trandafiri*, 1979, tehnică mixtă, pânză de Mihai Grecu etc.);
- fructe, legume, alte produse de alimentație, flori etc. (*Gogoșari*, 1980, pânză pe carton, ulei de Aurelia Roman etc.; *Rădăcini*, 1973, pânză, ulei de Igor Vieru etc.).

În tabloul *Trandafiri* (1979, tehnică mixtă, pânză, **Figura 4**) semnat de Mihai Grecu în prim plan, pe o măsuță țărănească acoperită cu o față de masă deschisă sunt plasate un ulcior cu trandafiri și două pere aproape uscate. Lucrarea este realizată în culori aurii cu nuanțe de gri-argintiu, accentuând atmosfera rurală toamnătică. Mihail Lepădatu, prin lucrarea sa *Natură statică cu bostan* (1972, pânză, ulei), redă un interior rustic, unde tărtăcuța, gavanosul negru, bostanii copti și usturoiul se alătură elementelor precum știuleți de porumb și ierburi uscate. Gama caldă de ocru și brun-cărămiziu subliniază ambianța tradițională. Această abordare artistică celebrează materialitatea și valoarea estetică a obiectelor din interiorul tradițional, transformându-le în adevărate relicve culturale. Aurelia Roman în tabloul *Gogoșari*, 1980, pânză pe carton, ulei, a redat o natură statică cu legume. Pe o suprafață de masă acoperită cu o față de masă de culoare deschisă sunt pictați gogoșari de diferite culori (roșii, verzi și oranj). Lucrarea reflectă atmosfera unui colț de casă gospodărești.

Compoziția (scena) de gen

Compoziția de gen integrează toate aceste elemente într-un context narativ, creând scene de viață cotidiană. Acest gen artistic aduce laolaltă:

- Mobilierul rustic și obiectele casnice, plasate într-un cadru armonios (*Masă de pomenire*, 1976 de Mihai Grecu; *Fată în oglindă*, 1976, pânză, ulei de Dimităr Peicev etc.).

- Textilele decorative, care completează atmosfera prin culori și motive tradiționale (*Casa mare*, 1976 de Mihai Greco etc.).
- Personaje surprinse în activități precum gătitul, cusutul sau întâlnirile de familie, ce sugerează legătura profundă dintre om și mediul său domestic (*Olga Sava din Bardar cu copii*, 1980, de Aurel David; *Dimitrie Cantemir*, 1973; *Mihai Eminescu în bojdeuca lui Ion Creangă*, 1976, de Mihai Greco etc.).

Prin intermediul compoziției de gen, interiorul tradițional devine un spațiu viu, plin de semnificații, în care fiecare detaliu contribuie la conturarea unei imagini coerente și autentice a vieții rurale. În seria de lucrări semnate de Valentina Rusu Ciobanu, precum *Vizita medicului* (1971) și *În timpul liber* (1973), observăm o clară predilecție pentru compozițiile de interior, care reflectă cu subtilitate atmosfera perioadei sovietice. *Vizita medicului* reconstituie un cadru domestic, în care o femeie, îmbrăcată în halat roșu, ține un copil în brațe, în timp ce un medic examinează cu atenție un prunc, toate detaliile fiind perfect plasate într-un spațiu de o simplitate aproape austera. Pe masă, medicamentele adaugă un element funcțional și simbolic, iar în fundal, o fereastră cu draperie galbenă sugerează deschiderea spre exterior, spre o lume ce rămâne în afara cadrului pictural. Aceste lucrări alături de *Micul dejun* (1979-1980) împărtășesc atmosferă intimă și familiară, dar totodată se integrează perfect în contextul social și cultural al perioadei. Aici se vede că timpul deja dictează similitudini de aspect între interiorul rustic și orășenesc, doar vederea cu peisajul de după geam din fundalul tabloului *Micul dejun* accentuează că de fapt este vorba de zona tipică rurală.

În același context al abordării interiorului ca simbol al unei lumi intime, Aurel David, în lucrarea *Olga Sava din Bardar cu copii* (1980, **Figura 2**), reînvie imaginea unui sat moldovenesc în care atmosfera familială este subliniată de prezența unei femei tinere cu un prunc în brațe, alături de un copil mai mare. Acesta este un portret viu al tradițiilor și valorilor familiale, într-o compunere ce redă atât rusticitatea, cât și amprente simbolice specifice unei perioade istorice controversate. Scaunul lung, tip bancă, acoperit cu un țol descoperă atmosfera respectivă.

În comparație cu cele descrise în contextul perioadei sovietice poate fi analizat și tabloul *Vladimir Lenin* (1972, pânză, ulei, colecția Muzeului Național de Artă al Moldovei) ce reprezintă un interior cu atmosfera convențională tipică portretelor liderului sovietic bolșevic. Lenin așezat în fotoliu, la o masă, văzut frontal, în interior mobilat. Portretizatului cu brațul drept se sprijină de masă, ținând în mână un creion. Pe masa acoperită cu draperie roșie se află un ziar, cărți, un clondir și un pahar. Culoarea draperiei sau feței de masă apare

ca simbol al mișcării bolșevice. Astfel și mai pregnant se observă diferența între principiile decorative și austere abordate de artiști.

Semnificative în acest context sunt tablourile semnate de Dimităr Peicev *Zi de naștere*, 1977, pânză, ulei; *Sergiu Dubinovschi*, 1977, pânză, ulei; *Strămoșii mei*, 1979, pânză, ulei; *Tamara cu geacă*, 1976, pânză, ulei; *Fată în oglindă*, 1976, pânză, ulei; *Pictorul Dimităr Nicolaev*, 1978 (**Figura 6**) pânză, ulei, și altele ce includ în compoziție elemente de interior, mobilier, veselă ce combină elemente de portret și natură statică (uneori peisaj) în compoziții concepute original. Picturalul expresiv le conferă conotații emoționale deosebite.

Figura 5. Glebus Sainciuc. *Tinerețe* (1978, pânză, ulei)

Sursa: Colecțiile și fototeca Muzeului Național de Artă al Moldovei

Figura 6. Dimităr Peicev. *Pictorul Dimităr Nicolaev* (1978, pânză, ulei)

Sursa: Dimităr Peicev, pictură. *Tamara Grecu, ceramică*: [album-catalog] – Ed. 1-a. - [Chișinău]: Cartier, 2023 (Bons Offices), p. 92

Concluzii

Ceea ce unește genurile picturale este capacitatea lor de a reconstrui o reprezentare holistică a interiorului tradițional țărănesc. Mobilierul rustic, textilele decorative și simbolurile geometrice sau florale nu sunt doar elemente estetice, ci și purtătoare de semnificații culturale profunde.

Fiecare gen artistic contribuie la păstrarea și transmiterea valorilor tradiționale, punând în lumină frumusețea unei lumi care continuă să inspire prin simplitatea și autenticitatea sa.

Opere studiate, în ansamblu, formează un mozaic al imaginii sociale, istorice și culturale a perioadei sovietice din anii 1970, în care interiorul tradițional și cotidianul sunt surprinse cu sensibilitate și rafinament. Detaliile din viața cotidiană, imagini de interior și portretele, toate se încadrează într-o narativitate vizuală ce ilustrează și păstrează un tipar al vremii, devenind astfel un document de referință artistică.

Studierea acestor lucrări ne permite să înțelegem mai profund estetica epocii sovietice și modul în care pictorii moldoveni au transpus realitățile sociale, politice și culturale ale perioadei respective. Această cercetare poate constitui și o sursă pentru designerii de interior și pentru toți cei interesați de studierea trăsăturilor formale și stilistice ale obiectelor și decorurilor tradiționale, ale căror elemente tind spre valorificare și reinterpretare prin prisma diverselor aspecte științifice: artistice, filosofice, estetice, etnografice etc.

Referințe bibliografice

1. TOMA, L. *Procesul artistic în Republica Moldova (1940-2000): Pictură. Sculptură. Grafică*. Chișinău: Muzeul Național de Artă al Moldovei, 2018.
2. STAVILĂ, T. *Artele frumoase din Basarabia în secolul al XX-lea*. Chișinău: Arc, 2019. ISBN 978-9975-0-0519-3
3. SPÎNU, C. *Arta decorativă din RSS Moldovenească*. Chișinău: Epigraf, 2018.
4. BRIGALDA-BARBAS, E. *Evoluția picturii de gen din Republica Moldova (1945-2000)*. Chișinău: Știința, 2002.
5. SIMAC, A. *Tapiseria contemporană din Republica Moldova (Evoluția tapiseriei contemporane din Republica Moldova în anii 1960–2000)*. Chișinău: Știința, 2001. ISBN 9975-67-229-9
6. URSACHI, R. *Natura statică în calitate de reflecție a cotidianului uman*. In: *Revistă de științe socioumane*. 2019, nr. 2 (42), pp. 44–55. ISSN 1857-0119.
7. CIOBANU, I. *Natura statică în arta postbelică (1945–1975)*. In: *Arta*, 2013. Ser. Arte vizuale. Chișinău: Garamond, 2013, nr. 1, pp. 102–110. ISSN 2345-1181
8. CIOBANU, I. *Motivul gutuii în creația artiștilor plastici din Republica Moldova*. In: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*, 8-9 oct. 2020, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I. Creangă”, 2020, ser. 22, vol. 4, pp. 284–287. ISBN 978-9975-46-449-9; 978-9975-46-453-6.
9. BUZILĂ, V. *Arta tradițională din Republica Moldova*. Chișinău: Cartier, 2018.
10. BUZILĂ, V. *Pâinea. Aliment și simbol. Experiența sacrală*. București: Gastroart, 2019.
11. MADAN, E. *Mobilierul tradițional din Basarabia: între utilitate și estetică*. In: *Perspective contemporane în etnologie, muzeologie și științele naturii*, 23 oct. 2024, Chișinău. Chișinău: Lexon-Prim, 2024, pp. 38–39. ISBN 978-9975-173-01-8.
12. TOCARCIUC, A. *Considerații privind tipologia textilelor tradiționale de interior din Moldova*. In: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*, 28–29 sep. 2021. Iași ; Chișinău: 2021, pp. 251–257. ISSN 2558–894X.
13. *Meșteșuguri populare tradiționale moldovenești: (Din colecțiile Bibliotecii Naționale): Bibliografie de recomandare*. Chișinău: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2017. ISBN 978-9975-3096-2-2